

και αυτό ξέρει να κάνει. Ένας κουρασμένος, αστικός σεραφειμισμός, αυτή είναι η πολιτική του. Λέω «αστικός» συμβατικά, για να τον διακρίνω από τον αγροικικό τρόπο του διδασκάλου του. Όσο για την εμπειρία του, θεωρώ ότι σε μια ζωντανή Εκκλησία θα ήταν ένας καλός εφημέριος μιας επαρχιακής ενορίας. Είναι απαίδευτος, έχει δεκάδες χρόνια να διαβάσει βιβλίο, αγνοεί τι γίνεται στον υπόλοιπο χριστιανικό κόσμο. Ξέρει πάντως ένα πράγμα: τα περιουσιακά της Εκκλησίας. Είναι η έμμονη ιδέα του. Το 2012 εξέδωσε σχετικώς το βιβλίο *Εκκλησιαστική περιουσία*

και μισθοδοσία του κλήρου, και το 2016 την *Απάντηση στα μυθώματα του αντικληρικαλιστικού λαϊκισμού*. Αδιαφορεί εντελώς για τη γνώμη της κοινωνίας. Η αναφορά του είναι οι άλλοι δεσποτάδες. Η Ιεραρχία είναι το σύμπαν του. Όταν κλείσει ο κύκλος της αρχιεπισκοπείας του και της ζωής του, ποιος λόγος του θα έχει μείνει ως πνευματική παρακαταθήκη στους πιστούς και σε όλους εν γένει τους ανθρώπους καλής θελήσεως;

Ας μη στρέφουμε ωστόσο αποκλειστικά την κριτική προς το πρόσωπό του. Και όποιος άλλος να ήταν από την

Ιεραρχία στη θέση του τα ίδια θα έκανε, άλλος λίγο καλύτερα και οι περισσότεροι χειρότερα. Όλη η Ιεραρχία σκέφτεται με τον ίδιο τρόπο. Έχει μια φολκλορική αντίληψη για τον Χριστιανισμό, συγχέει τον Χριστιανισμό με τον πατριωτισμό, την Εκκλησία με το έθνος, τη συγκινούν περισσότερο οι εθνικοί ήρωες από τον Χριστό, και αδυνατεί πλήρως να απευθυνθεί στον σύγχρονο άνθρωπο, ιδίως τον νέο, να σκεφτεί και να αναλύσει το παρόν και να προπαρασκευάσει το μέλλον ενός Χριστιανισμού συμφιλωμένου με τον σύγχρονο κόσμο.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΕΞ

ΑΣΠΑΣΙΑ ΛΟΥΒΗ-ΚΙΖΗ

Η ίδρυση του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας ξεκίνησε μόνο με καλές προθέσεις και στόχο να μην χαθεί η σύγχρονη παρουσία της Ελλάδας εκεί που για αιώνες άνθισε η Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα της μαγικής αυτής πόλης.

Η κάποτε ισχυρή και πλούσια Ελληνική Κοινότητα, ήδη στις αρχές του 20ού αι., είχε χαρακτηριστεί ως «χρεοκοπημένη», σύμφωνα με έκθεση έλληνα προξένου στη Βενετία το 1922. Ωστόσο, η Κοινότητα είχε στην κατοχή της περίπου 60 ακίνητα, εικόνες, αρχείο, βιβλία και ιερά σκεύη του ναού του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων.

Το ζήτημα της ελληνικής παρουσίας στη Βενετία άρχισε να αντιμετωπίζεται από το ελληνικό κράτος μόλις το 1949, όταν πλέον η ιταλική κυβέρνηση είχε επιβάλει καθεστώς επιτροπείας στη διαχείριση της περιουσίας της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας της Βενετίας. Οι διαπραγματεύσεις του ελληνικού με το ιταλικό κράτος οδήγησαν στην ίδρυση του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας με καταστατικό σκοπό: α) την προαγωγή των βυζαντινών και μεταβυζαντινών σπουδών, με τη μελέτη της ιστορίας του ελληνισμού κατά τους βυζαντινούς

και μεταβυζαντινούς χρόνους, όπως αυτός προβάλλεται στα ιταλικά αρχεία και ιδιαίτερα στα βενετικά, καθώς και των σχέσεων μεταξύ Βυζαντίου, νεότερου ελληνισμού και του δυτικού κόσμου και β) την έκδοση των σχετικών ιστορικών και φιλολογικών πηγών (δικαιοπρακτικών και άλλων εγγράφων) που σώζονται στα αρχεία και τις βιβλιοθήκες της Ιταλίας. Προς τούτο υπεγράφη διεθνής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, ψηφίστηκε νόμος του ελληνικού κράτους και συντελέστηκε η δωρεά της περιουσίας της Ελληνικής Κοινότητας της Βενετίας στο Ινστιτούτο. Από το 1951 και μετά ψηφίστηκαν συμπληρωματικοί νόμοι και διατάγματα που διαμόρφωσαν το νομικό πλαίσιο της λειτουργίας του. Σύμφωνα μ' αυτό ο διευθυντής του εκλέγεται από την Ακαδημία Αθηνών για πενταετή θητεία στην Εποπτική του Επιτροπή, με έδρα την Αθήνα, μετέχουν εκπρόσωποι της Ακαδημίας, του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Παιδείας· στη Διαχειριστική του Επιτροπή, με έδρα τη Βενετία, μετέχουν ο διευθυντής, ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών, που ορίζει ο πρέσβης της Ρώμης, (ως την πρόσφατη κατάργηση του Ελληνικού Προξενείου της Βενετίας ήταν ο πρόξενος) και ο πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας.

Όπως προκύπτει από τη σύνθεση των εκπροσώπων της διοίκησης του Ιν-

στιτούτου, σ' αυτήν μετέχουν και πολλές φορές παίζουν καθοριστικό ρόλο δύο άσχετοι με τους σκοπούς του Ινστιτούτου εκπρόσωποι: το Υπουργείο Εξωτερικών και η Ελληνορθόδοξη Κοινότητα της Βενετίας. Είναι εμφανές ότι και οι δύο φορείς που εκπροσωπούνται, ακόμη και αν έχουν τις καλύτερες των προθέσεων, δεν είναι δυνατόν να συνεισφέρουν, έστω και ελάχιστα, στη λειτουργία ενός ερευνητικού κέντρου, παρά μόνον εάν έχουν συνειδητοποιήσει ότι, προκειμένου αυτό να λειτουργήσει ομαλά, θα πρέπει να αφήνουν τους ειδικούς να κάνουν τη δουλειά τους. Γι' αυτό και η παρουσία της ελληνικής πολιτείας στη διοίκηση του ερευνητικού κέντρου, θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματική, εάν την εκπροσωπούσαν π.χ. το Υπουργείο Παιδείας στον τομέα των αρχείων, της βιβλιοθήκης και των υποτροφιών ή το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών στον τομέα του ερευνητικού ρόλου του Ιδρύματος και το Υπουργείο Πολιτισμού στον τομέα της συντήρησης και της ανάδειξης των κειμηλίων και έργων τέχνης, στη συγκεκριμένη περίπτωση του Ινστιτούτου. Και τα δύο υπουργεία διέθεταν και διαθέτουν Διευθύνσεις στελεχωμένες από ειδικούς, που είναι σε θέση να εκτιμήσουν, να αξιολογήσουν και να συνδράμουν τη δουλειά ενός ερευνητικού κέντρου, συνεργαζόμενοι με τους πραγματικούς γνώστες του αντικειμένου και των προ-

*Η Ασπασία Λούβη-Κίζη είναι
βυζαντινολόγος.*

βλημάτων του Ινστιτούτου, δηλαδή με τον εκάστοτε διευθυντή του, επιλεγμένο από την Ακαδημία Αθηνών, αλλά και το εξειδικευμένο του προσωπικό, που υπηρετεί τον σκοπό του Ινστιτούτου.

Δεν είναι τυχαίο ότι από το 1955 ως το 1982 το Ινστιτούτο λειτούργησε ομαλά, επειδή η συνειδητοποίηση και η αλληλοεκτίμηση του ουσιαστικού ρόλου του καθενός ήταν αισθητή. Τα προβλήματα ξεκίνησαν την περίοδο 1982-1989, κατά την οποία εξαπλώθηκε η φημολογία ότι η πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ήθελε να μετατρέψει το Ινστιτούτο σε πολιτιστικό κέντρο. Τότε, ουσιαστικά, η λειτουργία του αναστάλη και ξεκίνησαν ποινικές διώξεις και κατηγορίες εις βάρος του διευθυντή του Ινστιτούτου, κορυφαίου επιστήμονα Μανούσου Ι. Μανούσακα και του γραμματέα του για δήθεν διαχειριστικές ανωμαλίες. Στο δικαστήριο οι κατηγορίες κατέπεσαν, με αποτέλεσμα να εκτεθούν όσοι από το Υπουργείο Εξωτερικών τις είχαν απαγγείλει.

Μετά απ' αυτά ακολούθησε η λαμπρή περίοδος της διεύθυνσης του Ινστιτούτου από μια άλλη κορυφαία επιστήμονα, εξειδικευμένη στη μελέτη της περιόδου της Βενετοκρατίας, τη Χρύσα Μαλτέζου. Επί των ημερών της εκτινάχθηκαν οι δραστηριότητες του Ινστιτούτου. Πιο συγκεκριμένα, α) αποκαταστάθηκαν τα κτίρια του Ινστιτούτου, του ετοιμόρροπου καμπαναριού και του ναού του Αγίου Γεωργίου, του οποίου συντηρήθηκαν οι εικόνες και τα ψηφιδωτά, με δωρεές που εξασφάλιζε το κύρος της Χρ. Μαλτέζου, β) ανακαινίσθηκε το μουσείο, συντηρήθηκαν και επανεκτέθηκαν οι εικόνες του και εκδόθηκε νέος οδηγός του μουσείου, γ) ταξινομήθηκε και καταλογογραφήθηκε συστηματικά το αρχαιακό υλικό του Ινστιτούτου από το 1498 έως το 1954 (πάνω από 1.000.000 φύλλα), δ) ψηφιοποιήθηκαν τα χειρόγραφα, το αρχαιακό υλικό και οι εικόνες και δημιουργήθηκε διαδικτυακός τόπος, που κατέστησε προσίτο το ιστορικό υλικό που φυλάσσεται στο Ινστιτούτο, ε) διοργανώθηκε πλήθος συνεδρίων από το Ινστιτούτο, που συνδιοργάνωσε επίσης πολύ μεγάλο αριθμό επιστημονικών εκδηλώσεων με άλλους ερευνητικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού, στ) εκδόθηκαν περίπου 90 μελέτες, σε σύνολο 150 μελετών που έχουν εκδοθεί καθ' όλα τα χρόνια της λειτουργίας του, καθώς και οι κατ' έτος τόμοι του επιστημονικού περιοδικού *Θησαυρίσματα*, ζ) πάνω από 30 υπότροφοι-ερευνητές διέμειναν στην έδρα του Ινστιτούτου εκπονώντας τις διατρι-

βές τους υπό την παρακολούθηση της καθηγήτριας του ΕΚΠΑ και διευθύντριας του Ινστιτούτου Χρύσας Μαλτέζου, η) το Ινστιτούτο συνεχώς ανταποκρινόταν με επιτυχία σε πολύπλευρες επιστημονικές εκδηλώσεις στην Ιταλία και σε άλλες χώρες, προβάλλοντας την Ελλάδα σε διεθνή επιστημονικά fora.

Το 2008 το Υπουργείο Εξωτερικών αποφάσισε να αναμορφώσει το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας του ιδρύματος και να το μετατρέψει από ερευνητικό σε πολιτιστικό κέντρο. Η Χρ. Μαλτέζου αντέδρασε σθεναρά στην αλλαγή των σκοπών του Ινστιτούτου και η διεθνής επιστημονική κοινότητα δημοσιοποίησε κείμενα με τα οποία εκδήλωνε την ανησυχία της για την τύχη του ιδρύματος. Από τότε άρχισαν να διαδίδονται φήμες για κακοδιαχείριση και να διαρρέουν διαστρεβλωμένες πληροφορίες για δήθεν σπατάλη του δημοσίου χρήματος και κακοδιαχείριση. Μετά από τη διοχέτευση στον τύπο του προϋπολογισμού και τη δημοσίευση στρεβλών και αβάσιμων ειδήσεων στην εφημερίδα *Το Παρασκήνιο* (οι επιστημονικές εκδηλώσεις ερμηνεύτηκαν από τον τύπο ως δεξιώσεις και η αγορά επιστημονικών βιβλίων ως προμήθεια ποικίλων περιοδικών!) διατάχθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών σε βάθος δεκαετίας διαχειριστικός έλεγχος, ο οποίος πραγματοποιήθηκε το 2010, χωρίς να διαπιστωθεί καμία ζημία εις βάρος του δημοσίου.

Μετά από την εκλογή της (2011) ως μέλους της Ακαδημίας Αθηνών η Χρ. Μαλτέζου επέστρεψε στην Ελλάδα και τη θέση της στη διεύθυνση του Ινστιτούτου καταλαμβάνει (2013) ο κ. Γεώργιος Πλουμίδης.

Και τότε, επί διοικήσεως Πλουμίδη, αρχίζει να επαναλαμβάνεται η ιστορία του 1985, που ξεκινάει πάλι με φήμες και κατηγορίες για κακοδιαχείριση, εκτοξευόμενες ανώνυμα, που κινούν το ενδιαφέρον του Υπουργείου Εξωτερικών. Το Υπουργείο δημοσιοποιεί σχέδιο νόμου, σύμφωνα με το οποίο το Ινστιτούτο μετατρέπεται από επιστημονικό ίδρυμα σε οργανισμό «πολιτιστικής διπλωματίας», ενώ ο διευθυντής του υποβιβάζεται υπό τον πρόεδρο της Κοινότητας. Το σχέδιο προκαλεί πολλές αντιδράσεις. Το Υπουργείο ανταπαντά διατάσσοντας... νέο διαχειριστικό έλεγχο!

Και τότε συμβαίνει το απίστευτο: ανερωθρίαστα τον νέο έλεγχο αναλαμβάνει το ίδιο πρόσωπο που είχε αναλάβει τη δίωξη Μανούσακα! Οι μέθοδοι είναι πανομοιότυπες. Η βιβλιοθηκάριος απολύεται, ο γραμματέας ανακαλείται στην

κεντρική υπηρεσία, το Ινστιτούτο αποψιλώνεται από το προσωπικό του και το ερευνητικό κέντρο οδηγείται σε αδράνεια. Και κάτι ακόμα κοινό, πριν αποφανθεί η δικαιοσύνη επί του θέματος: ανυπόγραφα δημοσιεύματα για ατασθαλίες σπιλώνουν αυτή τη φορά τη Χρύσα Μαλτέζου, η οποία αναμένει υπομονετικά, όπως είχε κάνει και ο προκάτοχός της Μανούσακας, να δώσει λόγο στη δικαιοσύνη, όταν προς τούτο κληθεί.

Και τώρα, μαζί με τη βαθιά απογοήτευση, μένει σε όλους εμάς το πικρό ερώτημα: γιατί άραγε οι κατά καιρούς κυβερνώντες τη χώρα μας θέλουν να μετατρέψουν το αναγνωρισμένο ως μέγιστη πολιτιστική επιτυχία ερευνητικό κέντρο της Βενετίας –που πολλά κράτη ζηλεύουν– σε ...«πολιτιστικό διπλωματικό πόστο;»

Μήπως, επειδή το Υπουργείο Εξωτερικών αντελήφθη ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τα ακίνητα του Ινστιτούτου, ώστε, αξιοποιούμενα, να αποφέρουν πολύ περισσότερα έσοδα στο ελληνικό δημόσιο; Αν όμως είναι αυτή η αιτία, το υπουργείο θα είχε ήδη ανταποκριθεί στην προετοιμασία που έκανε η Μαλτέζου, ώστε μετά τις δικές της ενέργειες να ολοκληρωθεί μια καθαρά διεκπεραιωτική διαδικασία που θα ήταν η διενέργεια ενός διαγωνισμού μεταξύ εταιρειών real estate, από αυτές που διαθέτουν όλες οι τράπεζες και πολλές αξιόπιστες ιδιωτικές εταιρείες. Αφού όμως αυτό επιχειρήθηκε και δεν έγινε, δεν μπορεί να σταθεί ως επαρκής δικαιολογία για την αλλαγή του χαρακτήρα του Ινστιτούτου. Δεν μένει λοιπόν, παρά να υποθέσει κανείς ότι το ΥΠΕΞ θέλει να δημιουργήσει ένα καινούριο διπλωματικό πόστο, που θα στεγαστεί στο κτίριο του Ινστιτούτου, για να ασκεί στη Βενετία και την Ιταλία κατ' επέκταση, πολιτιστική πολιτική. Μήπως όμως πρωτίστως πρέπει να κατανοήσουμε όλοι πώς το υπουργείο αντιλαμβάνεται και πώς ασκεί την πολιτιστική διπλωματία; Δηλαδή, η πολιτιστική διπλωματία χρειάζεται επί τόπου εγκατάσταση για να ασκηθεί; Σε μια φίλη χώρα επιπροσθέτως, όπου η ελληνική καλλιτεχνική και πολιτιστική παρουσία είναι παρούσα με κάθε ευκαιρία; Σε μια χώρα μάλιστα που οι εκατέρωθεν επισκέψεις ελλήνων και ιταλών τουριστών είναι σε διαρκή άνοδο; Σε μια χώρα, τέλος, που το Ελληνικό Ινστιτούτο της Βενετίας γνωρίζει καθολική αναγνώριση ως πυρήνας της έρευνας και πολλών σοβαρών επιστημονικών και καλλιτεχνικών δρωμένων;

Το θέμα είναι τεράστιο, και, προφανώς, δεν αποτελεί το αντικείμενο του πα-

ρόντος δημοσιεύματος. Χρήσιμο όμως είναι να αξιολογήσει κάποτε το υπουργείο τα αποτελέσματα της πολιτιστικής πολιτικής που ασκεί το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (ΕΚΒΜΜ) –του οποίου η έδρα βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη– στα Βαλκάνια και σε άλλες ευαίσθητες περιοχές. Χρήσιμη τέλος είναι η εξής μικρή ιστορία, που κανείς δεν ξέρει εάν ποτέ έγινε αντιληπτή από τους ασκούντες πολιτιστική πολιτική στο Υπουργείο Εξωτερικών.

Πριν από μερικά χρόνια η Γαλλία ζήτησε από την Τουρκία την οργάνωση μιας έκθεσης, στην οποία μάλιστα η Ελλάδα έστειλε πολλά εκθέματα από τα μουσεία της, με τον τίτλο «De Constantinople à Istantoul». Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με τεράστια επιτυχία στο Grand Palais με αλλαγμένο τίτλο: «De Byzance

à Istantoul». Ήταν μεγαλειώδης, εντυπωσιακή, άψογη μουσειογραφικά, χωρίς κανένα ιστορικό λάθος, αλλά σε κανένα από τα καλογραμμένα επεξηγηματικά κείμενα της έκθεσης, όσο κι αν έψαχνε κανείς, δεν έβρισκε τη λέξη Κωνσταντινούπολη, που ήδη είχε απαλειφθεί από τον τίτλο της. Ακόμα και το θέμα της άλωσης λύθηκε με την αναφορά: *1453. La chute d'une capitale*. Και όμως, η έκθεση δεν απέκρυπτε ούτε το μεγαλείο, ούτε την υψηλή τέχνη, ούτε τα ιστορικά γεγονότα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Αυτή η μάχη της πολιτιστικής διπλωματίας της Τουρκίας, που κερδήθηκε μέσα από τα χαρακώματα, οδήγησε τις δεκάδες χιλιάδες Γάλλους σε μια συγκεχυμένη εικόνα για το Βυζάντιο.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα, ανάμεσα σε πολλά άλλα, αναφέρεται για να

τονισθεί ότι η χάραξη μιας επιτυχημένης εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής χρειάζεται μόνο δημιουργική συνεργασία ανάμεσα σε επαίοντες του πολιτισμού και της διπλωματίας, τους οποίους έχει αποδείξει ότι διαθέτει και το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Εξωτερικών, αρκεί να τους εμπιστευθεί και να τους εμπνεύσει για τον κοινό στόχο. Αυτά όμως δεν γίνονται ξηλώνοντας επιτυχημένες δομές, όπως αυτή του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας –για την υπεράσπιση της διατήρησης του οποίου έχει ξεσηκωθεί η διεθνής επιστημονική κοινότητα–, για να στηθούν νέα διπλωματικά πόστα... Οι μάχες της πολιτιστικής πολιτικής δίνονται στα χαρακώματα, χωρίς κανείς να συνειδητοποιεί πώς και πότε έλαβαν χώρα. Αυτή είναι η πρόκληση και για τα δύο αρμόδια υπουργεία.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗ 15Η ΙΟΥΛΙΟΥ 2016: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΔΟΥΡΟΣ

Η απόπειρα πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 2016 στην Τουρκία απέτυχε, αλλά οι μετασεισμοί που προκάλεσε συνεχίζουν να τροφοδοτούν τις μεγάλες αντιφάσεις της χώρας. Ένα πραξικόπημα έχει στόχο την κατάλυση των δημοκρατικών θεσμών, οι οποίοι, όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είχαν ήδη διαβρωθεί. Συνεπώς, σε ένα πλαίσιο στο οποίο σχεδόν όλες οι δημοκρατικές λειτουργίες βρίσκονταν από πριν σε κατάσταση βαθιάς αμφισβήτησης, οι δυναμικές που γέννησαν την πραξικοπηματική απόπειρα, αλλά και μέρος των δυναμικών εκείνων που την οδήγησαν σε αποτυχία, συγκροτούν ένα εκρηκτικό μείγμα αστάθειας. Η πιο χαρακτηριστική

έκφραση της αντίφασης είναι η εξής: η επικράτηση του πραξικοπήματος, όπως η ιστορική εμπειρία δείχνει, μάλλον θα οδηγούσε στην εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος έκτακτης ανάγκης και σε μαζικές εκκαθαρίσεις πολιτικών αντιπάλων, δηλαδή σε εξελίξεις και φαινόμενα που βιώνει σήμερα η Τουρκία, μετά την αποτυχία του πραξικοπήματος. Με αυτό το σκεπτικό η κήρυξη καθεστώτος έκτακτης ανάγκης αργά το βράδυ της 20ής Ιουλίου 2016, δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το ευρύτερο πλαίσιο των αντιφάσεων και της κατάστασης κρίσεων στην οποία βρίσκεται η χώρα τα τελευταία χρόνια.

Παρελθόν και παρόν της έκτακτης ανάγκης στην Τουρκία

Η κήρυξη καθεστώτος έκτακτης ανάγκης στην Τουρκία δεν είναι ένα πρωτόγνωρο φαινόμενο. Τα θεμέλια, σε νομικό επίπεδο, τέθηκαν πιο ολοκληρωμένα με το πραξικοπηματικό Σύνταγμα του 1982. Λίγο αργότερα, το 1983, υιοθετήθηκε η νομοθεσία που δέπει το καθεστώς έκτακτης ανάγκης. Το 1987 άρχισε επίσημα η εφαρμογή του, με τον πρωταγωνιστικό ρόλο του Τουργκούτ Οζάλ

και της διακυβέρνησης από το κόμμα της Μητέρας Πατρίδας.¹ Από τότε και μέχρι το 2002, η Εθνοσυνέλευση αποφάσισε την επέκταση της εφαρμογής του για ένα διάστημα περίπου 15 χρόνων, με αφορμή διάφορες εξελίξεις σε σχέση με το Κουρδικό πρόβλημα. Είναι γεγονός ότι σχεδόν σε όλη αυτή τη χρονική περίοδο η κατάσταση έκτακτης ανάγκης εφαρμοζόταν βασικά στις νοτιοανατολικές/κουρδικές περιοχές της Τουρκίας. Το αιτιολογικό της επιβολής ενός τέτοιου καθεστώτος ήταν συνήθως η «αύξηση των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων». Όμως καθόλου τυχαία, η κατάσταση έκτακτης ανάγκης ταυτίστηκε ολοκληρωτικά με τις δολοφονίες και εκτελέσεις πολιτών, με απαγωγές, καθώς και με την έξαρση στην εμφάνιση και δραστηριότητα παρακρατικών ακροδεξιών οργανώσεων και ένοπλων ομάδων της μαφίας.

Το σημερινό πλαίσιο της επιβολής ενός εξάμηνου, μέχρι στιγμής, καθεστώτος έκτακτης ανάγκης στην Τουρκία, είναι βεβαίως διαφορετικό από τα προηγούμενα. Όμως, διατηρούνται τα βασικά χαρακτηριστικά της καταστολής και της

Ο Νίκος Μούδουρος έχει διδάξει στο Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Έχει συγγράψει το βιβλίο:

Ο μετασηματισμός της Τουρκίας: από την κεμαλική κυριαρχία στον "ισλαμικό" νεοφιλελευθερισμό, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012.